

UPPSALA
UNIVERSITET

Dnr NORDISKA 2020/50

Verksamhetsplan 2020

Institutionen för nordiska språk

Fastställd av institutionsstyrelsen 2020-02-25

Innehållsförteckning

Inledning	3
Övergripande utgångspunkter	3
Utbildning på grund- och avancerad nivå	3
Uppdrag från Språkvetenskapliga fakulteten	3
Takbelopp från Språkvetenskapliga fakulteten	4
Språkverkstaden	4
Förberedande utbildningar i svenska	5
Swedish for Academics	5
Uppdrag från Fakulteten för utbildningsvetenskaper	5
Verksamhet under 2020	5
Särskilda åtgärder under 2020	6
Forskning och utbildning på forskarnivå	6
Forskning	6
Verksamhet under 2020	7
Särskilda åtgärder under 2020	8
Utbildning på forskarnivå	8
Verksamhet under 2020	8
Särskilda åtgärder under 2020	8

Inledning

Denna verksamhetsplan bygger på Språkvetenskapliga fakultetens verksamhetsplan för budgetåret 2020 (SPRÅKFAK 2019/6), fastställd av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden 2019-10-31, Verksamhetsplan 2020 (UTBVET 2019/1190), fastställd 2019-10-24 av Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper, samt Kompetensförsörjningsplan 2020 (NORDISKA 2019/109), fastställd 2019-10-22 av styrelsen för Institutionen för nordiska språk.

Vidare utgår verksamhetsplanen från de lagar, förordningar och avtal för den statliga verksamheten i allmänhet samt de regler och förordningar som återfinns i det lokala regelverket och de riktlinjer som därutöver lagts fast i särskilda handlingsprogram. Centrala dokument är bland annat Mål och strategier för Uppsala universitet (UFV 2013/110), Mål och strategier för Vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap (HUMSAM 2014/48), Mål och strategier för Språkvetenskapliga fakulteten (SPRÅKFAK 2015/71), Arbetsordning för Uppsala universitet (UFV 2015/1342) och Anställningsordning för Uppsala universitet (UFV 2010/1842).

Övergripande utgångspunkter

Det totala anslaget för Institutionen för nordiska språk uppgår för budgetåret 2020 till 62,1 mnkr, varav 36,9 mnkr avser utbildning på grund- och avancerad nivå och 25,2 mnkr forskning och utbildning på forskarnivå. Därtill kommer den forskning som vid institutionen bedrivs på externa bidrag till en omfattning av 4,1 mnkr. Totalt uppgår intäkterna därmed till 66,2 mnkr. De budgeterade kostnaderna uppgår för 2020 till totalt 70,7 mnkr, varav 39,4 mnkr avser utbildning på grund- och avancerad nivå och 31,3 mnkr forskning och utbildning på forskarnivå. Det budgeterade underskottet motiveras av att institutionen sedan tidigare har ett relativt stort positivt myndighetskapital som måste förbrukas. Vid budgetårets början uppgick myndighetskapitalet till 9,1 mnkr för utbildning på grund- och avancerad nivå respektive 7,8 mnkr för forskning och utbildning på forskarnivå.

Utöver de intäkter och kostnader som redovisas i budgeten för kalenderåret 2020 har institutionen ett omfattande uppdrag inom Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk som finansieras av Skolverket. För budgetåret 2020 beräknas provgruppen omsätta 30,7 mnkr.

Institutionen för nordiska språk hade vid budgetårets början 104 anställda. Av dessa tjänstgjorde 30 personer inom provgruppen.

Under 2017 beslutades en ny organisation av institutionen. Den nya organisationen är fullt genomförd fr.o.m. vårterminen 2019.

Utbildning på grund- och avancerad nivå

Institutionen för nordiska språk har under budgetåret 2020 utbildningsuppdrag dels från Språkvetenskapliga fakulteten, dels från Fakulteten för utbildningsvetenskaper.

Uppdrag från Språkvetenskapliga fakulteten

Språkvetenskapliga fakulteten anslår för budgetåret 2020 totalt 31 681 645 kr för utbildning på grund- och avancerad nivå. Till detta kommer ett anslag för avgiftsfinansierade studenter i Språkverkstaden om 800 000 kr samt intäkter för avgifter i samband med TISUS-testet om 180 000 kr. De totala intäkterna om 32 661 645 kr fördelar sig enligt uppställningen i tabell 1.

Tabell 1. Anslag för utbildning på grund- och avancerad nivå

Anslag	Belopp
Takbelopp från Språkvetenskapliga fakulteten efter avlyft	17 140 364 kr
Kvalitetsförstärkning	444 712 kr
Språkverkstaden	7 000 000 kr
FUS/BUS	4 050 000 kr
Swedish for Academics	1 100 000 kr
Svenska för avgiftsstudenter	2 250 000 kr
Språkverkstaden: avgiftsfinansierade studenter	800 000 kr
Avgifter (TISUS-testet)	180 000 kr
Fakultetsgemensamma satsningar	654 000 kr
Avlyft för gemensam verksamhet	-957 431 kr
SUMMA	32 661 645 kr

Takbelopp från Språkvetenskapliga fakulteten

I Språkvetenskapliga fakultetens verksamhetsplan ges institutionen i uppdrag att genomföra utbildning inom program och fristående kurser och redovisa så många registrerade helårsstudenter och helårsprestationer att takbeloppet (före centrala avlyft) motsvarande 17 974 240 kr kan intjänas. Överproduktion mot takbeloppet ersätts inte.

I takbeloppet ingår platser inom Basic Swedish. Avgiftsstudenter kan fr.o.m. vårterminen 2019 delta i *Svenska för avgiftsstudenter* utan kostnad. Denna utbildning är inte poänggivande och ingår därmed inte i takbeloppet. I förlängningen innebär det att fler studenter måste antas och examineras för att institutionen ska tjäna in takbeloppet. Institutionsstyrelsen ser det som prioriterat att utveckla det professionsinriktade inslaget i utbildningarna och utveckla nya kurser med detta innehåll. Vid sidan av dessa mer långsiktiga åtgärder sker en satsning på sommarkurser. Under budgetåret 2018 svarade avgiftsstudenter för knappt 70 helårsstudenter inom Basic Swedish.

Språkverkstaden

Institutionen har som uppdrag att driva Språkverkstaden, vars uppgift är att stödja studenters språkutveckling i tal och skrift. Språkverkstaden är organisatoriskt placerad inom Institutionen för nordiska språk men nyttjas av hela universitetet, inklusive Campus Gotland.

Språkverkstaden har bedrivit ett ambitiöst utvecklingsarbete för att strukturera och effektivisera verksamheten. Under 2018 genomfördes en utvärdering (UFV 2018/699) som visade att Språkverkstaden fungerar väl och nyttjas av studenter vid samtliga vetenskapsområden.

En styrgrupp, med representation från de tre vetenskapsområden och från studenterna, har under 2019 tillsatts och upprättat en långsiktig verksamhets- och utvecklingsplan.

För 2020 har institutionen anvisats 7 000 tkr avseende utbildning på grund- och avancerad nivå. Därtill kommer 800 tkr för avgiftsfinansierade studenter.

Institutionen erbjuder också handledning för forskarstuderande vid hela Uppsala universitet inom ramen för Språkverkstadens verksamhet (se vidare nedan under *Forskning*).

Förberedande utbildningar i svenska

Vid Institutionen för nordiska språk anordnas icke-poänggivande kurser i svenska för studenter med utomnordisk förutbildning, och varje år anordnas ett test i svenska för utländska studenter (TISUS). Verksamheten syftar till att blivande studenter med utländsk förutbildning ska få behörighet i svenska och förberedas väl inför mötet med högskolestudier i Sverige. Utbildningarna utgör därmed ett viktigt led i universitetets arbete med breddad rekrytering: kurserna ska ge studenterna goda möjligheter att förbereda sig inför sina studier. Det finns i dagsläget tre olika typer av icke-poänggivande kurser i svenska:

- Introduktionskurs i svenska för studerande med utländsk förutbildning
- Förberedande utbildning i svenska för studenter med utländsk förutbildning (FUS)
- Behörighetsgivande utbildning i svenska för studenter med utländsk bakgrund (BUS)

FUS och BUS finansieras via centrala avlyft. Under 2019 finansieras satsningen på Introduktionskurs i svenska för studerande med utländsk förutbildning med myndighetskapital vid vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap. Denna finansiering har från och med 2020 upphört, och verksamheten finansieras under detta år med balanserat kapital. Kurserna kommer från och med ht 2020 att ges under namnen *Behörighetsgivande utbildning i svenska. Steg 1–3*.

Swedish for Academics

Institutionen har i uppdrag att erbjuda utbildning i svenska för akademiker (SWAC) för internationellt rekryterade lärare, forskare och forskarstuderande vid Uppsala universitet. Verksamheten finansieras genom ett stöd från rektor om samfinansiering av språkutbildningar om 1 100 000 kr.

Uppdrag från Fakulteten för utbildningsvetenskaper

Institutionen för nordiska språk har under 2020 ett totalt uppdrag om 81 helårsstudenter inom ämneslärarutbildningen i svenska respektive svenska som andraspråk. Av dessa helårsstudenter avser 2 verksamhetsförlagd utbildning. Det totala anslaget för dessa helårsstudenter uppgår till 4 007 285 kr. Därtill kommer kvalitetsförstärkningsmedel om 250 000 kr. Det totala anslaget från Fakulteten för utbildningsvetenskaper uppgår till 4 257 285 kr. Universitetskanslersämbetet har i en utvärdering ifrågasatt kvaliteten i ämneslärarutbildningarna vid Uppsala universitet. För institutionens del innebär det att det ämnesdidaktiska inslaget behöver stärkas. Särskilda åtgärder kommer under budgetåret att vidtas för att säkra att kvaliteten i ämneslärarprogrammet kan säkras.

Verksamhet under 2020

För budgetåret 2020 har institutionsstyrelsen beslutat att inom ramen för utbildning på grund- och avancerad nivå

- erbjuda undervisning på grundnivå (inkl. Basic Swedish) och avancerad nivå enligt planerat kursutbud under vår-, sommar- och hösttermin
- erbjuda undervisning (motsvarande Basic Swedish) i svenska för avgiftsstudenter under vår- och hösttermin
- utveckla verksamheten inom den förberedande nivån och erbjuda undervisning enligt planerat kursutbud under vår- och hösttermin
- anordna TISUS-testet vid två tillfällen
- erbjuda utbildning i svenska för akademiker (SWAC) för internationellt rekryterade lärare, forskare och forskarstuderande vid Uppsala universitet

- erbjuda stöd för studenters och doktoranders språkutveckling i tal och skrift inom ramen för Språkverkstaden både i Uppsala och på Campus Gotland
- uppdra åt lärarkollegierna att bedriva kontinuerlig pedagogisk utveckling av utbildningarna
- kontinuerligt följa upp och vid behov vidta åtgärder för att säkra att takbeloppet kan intjänas.

Särskilda åtgärder under 2020

För budgetåret 2020 har institutionsstyrelsen beslutat att inom ramen för utbildning på grund- och avancerad nivå särskilt genomföra följande åtgärder:

- prioritera arbetet med studentrekrytering så att ett stabilt söktryck till utbildningarna kan säkras
- utveckla undervisningsutbudet på avancerad nivå i svenska som andraspråk
- utveckla professionsinriktade kurser med inriktning mot professionellt skrivande
- utveckla det ämnesdidaktiska inslaget inom ämneslärarprogrammet i svenska och svenska som andraspråk
- som ett led i förstärkningen av den ämnesdidaktiska kompetensen vid institutionen arbeta för att provgruppens kompetens tydligare integreras i undervisningen
- komplettera kursutbudet med ytterligare sommarkurser på distans
- kontinuerligt följa upp och vid behov vidta ytterligare åtgärder för att säkra att takbeloppet kan intjänas.

Forskning och utbildning på forskarnivå

För forskning och utbildning på forskarnivå anvisas totalt 25 002 848 kr från Språkvetenskapliga fakulteten. Medel för forskning och utbildning på forskarnivå fördelas från fakulteten i tre delar: på en professorsresurs, en forskningsresurs och en forskarutbildningsresurs. Till detta kommer särskilda och strategiska satsningar. Professorsresursen uppgår till 3 914 475 kr, forskningsresursen till 8 634 640 kr och forskarutbildningsresursen till 11 333 019 kr. De särskilda satsningarna utgörs av 700 000 kr till Språkverkstaden för verksamhet riktad till doktorander och 314 714 kr för lektorsforskning vid Campus Gotland. Den strategiska satsningen utgörs av 106 000 kr för gästprofessorer. Till detta kommer ett anslag om 464 000 kr från Fakulteten för utbildningsvetenskaper för medverkan i forskarskola samt 157 000 kr från Rektor för ytterligare finansiering av gästprofessor. Bidragsforskningen vid institutionen har minskat och uppgår 2020 till 4 058 058 kr. De totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå uppgår därmed till 29 042 744 kr. Medfinansieringen av externa anslag uppgår till 639 162 kr.

Forskning

Institutionen har sedan lång tid tillbaka haft ambitionen att upprätthålla en bred forskningsverksamhet inom nordiska språk. Att slå vakt om denna bredd och samtidigt satsa på områden som behöver stärkas är en av de centrala uppgifterna för institutionen på längre sikt. Under vårterminen 2017 arbetade en grupp vid institutionen med uppdrag att utforma ett förslag till strategiska satsningar under kommande år. I detta utpekades områdena flerspråkighet och lärande som fält där satsningar behöver göras. I dokumentet anges att satsningen ”innebär ett paket av åtgärder i form av till exempel en gästprofessor, forskande lektorer samt kompetensutveckling av adjunkter”. Satsningen har först och främst resulterat i en förstärkning av kompetensen inom forskningsfältet svenska som andraspråk i vid mening. Under 2018–2019 finansierades en gästprofessor av särskilda centralt avsatta medel (motsvarande 40 % av heltid under 2018 och 20 % av heltid under 2019) med

uppdrag att stärka och utveckla forskningen inom svenska som andraspråk och flerspråkighet mer generellt. Vidare har två lektorer (varav en med docentkompetens) rekryterats. Mot bakgrund av den kritik som universitetskanslersämbetet har riktat mot ämneslärarutbildningen framstår det därför i nuläget som angeläget att fortsätta satsningen med ett ökat fokus på *lärande*. Ett sådant fokus på ämnesdidaktik inom svenska och svenska som andraspråk skulle dels bidra till en tydligare forskningsmässig bas för ämneslärarutbildningarna vid institutionen, dels bidra till att säkra ett tydligare forskningssammanhang för den omfattande verksamhet som pågår inom institutionens grupp för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk.

Forskningsresursen finansierar forskningsutrymmen för befordrade professorer (50 %) och universitetslektorer (20 %). Forskningsresursen täcker även övriga kostnader, såsom medfinansiering av externa medel och forskningsadministration. I den nuvarande modellen för forskningsfinansiering vid Uppsala universitetet spelar såväl antalet vetenskapliga publikationer som externfinansierade forskningsanslag en viktig roll. Det är därför problematiskt att såväl antalet publikationer som storleken på den externfinansierade forskningen har minskat. Eftersom institutionen har ett omfattande grundutbildningsuppdrag som kan göra det svårt för lärarna att fokusera på forskning måste institutionen verka för att lärarna kan utnyttja sin forskningstid aktivt och produktivt. Samtidigt har samtliga lärare ett ansvar för planering av den egna arbetstiden så att forskningstiden kan utnyttjas. Institutionsstyrelsen uppdrar åt prefekterna att under 2020 tydligare följa upp hur lärarnas forskningstid används.

För att säkerställa forskningsfinansieringen framgent är det viktigt att fortsätta arbetet med att söka externa anslag samtidigt som institutionen måste öka antalet publiceringar. Ett led i detta arbete är *forskarkollegiet* vid institutionen som har haft den dubbla uppgiften att dels fungera som ett arbetsutskott inom institutionen (för remissvar m.m.), dels vara ett forum för brett vetenskapligt och metavetenskapligt utbyte. Det är det enda sammanhang där alla institutionens forskare samlas, oavsett inriktning och intresse. Forskarkollegiet är därmed en lämplig arena för att initiera tematiska samarbeten, identifiera eventuella profilområden och diskutera interna och externa forskningsstrategier. Under 2017 upprättades en *forskningsmiljöplan*. Planen är tänkt att fungera som en grund för det löpande arbetet med institutionens forskningsmiljö. Planen ska årligen revideras i samråd med prefekt och en föredragning ska därefter ske i styrelsen.

Institutionen erhåller för närvarande medel för fem programprofessorer (nordiska språk, nordiska språk med inriktning mot namnforskning, svenska språket, svenska språket med inriktning mot sociolingvistik samt språk och social interaktion) som finansieras till 50 % av medel från professorsresursen. Två av professurerna är f.n. vakanta. Av dessa är professuren i svenska språket med inriktning mot sociolingvistik under tillsättning. Någon återutlysning av professuren i nordiska språk med inriktning mot namnforskning planeras f.n. inte. Istället har institutionen rekryterat två gästprofessorer i namnforskning och kommer med fakultetsnämndens godkännande att använda en del av professorsresursen för att finansiera andra typer av anställningar för att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning inom nordistikens traditionella domäner.

Verksamhet under 2020

För budgetåret 2020 har styrelsen beslutat att inom ramen för forskningsverksamheten vid institutionen

- fortsätta implementera rekommendationen i KoF17 om en balans mellan djup och bredd i den nordistiska forskningen
- vid tjänstefördelning beakta att lärarna kan utnyttja sin forskningstid aktivt och produktivt
- i samband med medarbetarsamtalen följa upp hur forskningstiden utnyttjas
- uppdra åt forskarkollegiet att bereda möjlighet för kontinuerlig forskningsstrategisk diskussion

- uppdra åt forskarkollegiets ordförande att genomföra en revision av forskningsmiljöplanen.

Särskilda åtgärder under 2020

Som särskilda åtgärder inom ramen för forskningsverksamheten vid institutionen har styrelsen beslutat att

- fortsätta arbetet med att bereda möjlighet för universitetsadjunkters kompetensutveckling
- som ett led i förstärkningen av den ämnesdidaktiska kompetensen vid institutionen arbeta för att provgruppens kunnsande tydligare synliggörs i forskningen
- uppdra åt forskningskoordinatorm att aktivt arbeta för att öka andelen externfinansierad forskning genom ansökningsseminarier, information etc.
- verka för att öka antalet kvalificerade publikationer.

Utbildning på forskarnivå

Forskarutbildningsresursen täcker bl.a. finansiering av doktorandanställningar, handledning, doktorandkurser, doktoranders expenser, disputationenkostnader samt administration för utbildningen. Vid institutionen var vid budgetårets början 15 doktorander anställda med doktorandtjänst, och därefter har ytterligare fyra doktorander antagits och anställts på doktorandtjänst (en av dessa påbörjar dock utbildningen först under 2021). Under året planerar tre doktorander att disputeras.

Institutionen har sedan många år utlyst doktorandtjänster under slutet av vårterminen med tillträde vid följande vårtermins början.

Institutionen erbjuder undervisning på forskarnivå i sju olika kurser enligt ett rullande schema. Utbildningen på forskarnivå vid institutionen samordnas av en studierektor. Lärarna inom utbildningen på forskarnivå sammanträder regelbundet i ett handledarkollegium.

Verksamhet under 2020

För budgetåret 2020 har institutionsstyrelsen beslutat att inom ramen för utbildningen på forskarnivå i nordiska språk

- erbjuda undervisning på forskarutbildningsnivå och uppdra åt studierektor att planera kursutbudet
- uppdra åt handledarkollegiet att bedriva kontinuerlig pedagogisk utveckling av utbildningen på forskarnivå
- uppdra åt handledarkollegiet att regelbundet informera studenter på lägre nivåer om utbildningen på forskarnivå.

Särskilda åtgärder under 2020

För budgetåret 2020 har institutionsstyrelsen beslutat att inom ramen för utbildningen på forskarnivå i nordiska språk

- inleda rekrytering av minst en doktorandtjänst med tillträde tidigast 2021-01-01 och uppdra åt handledarkollegiet att utforma utlysningstext och bereda antagningen
- som ett led i förstärkningen av den ämnesdidaktiska kompetensen vid institutionen utreda möjligheten att inrätta en forskarskola med inriktning mot ämnesdidaktik.